

ANTARKTİKA GÜNCEŐİ 3

Cumhurbaşkanlığı himayelerinde, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı uhdesinde, TÜBİTAK MAM Kutup AraŐtırmaları Enstitüsü koordinasyonunda yürütölen Dördüncü Ulusal Antarktika Bilim Seferi

Yazar: Canan EVECEN

Editör: Burcu Özsoy

Tasarım: Sinan YirmibeŐođlu

Fotođraf: Canan EVECEN

ANTARKTİKA GÜNCEİ 3

Evinizin sürekli hareket halinde olduğunu düşünün, sürekli yer değiştirdiğini. Gece İstanbul'da iken gündüz Çanakkale'de uyandığınızı. Etrafının her daim sularla çevrili olduğunu. Siz uyurken, dinlenirken, çalışırken, yemek yerken, kitap okurken kendi yolunda usulca devam eden gürültülü ve ışıklı bir ev hayal edin. Balkonuna her çıktığınızda farklı bir manzara bekliyor sizi. Apartman büyüklüğündeki buz dağları yerini buz tarlalarına bırakıyor. Kuşlar evinizin üzerinde uçuşuyor boyuna. Balkonunuzda dinleniyor. Bazı geçitlerde birilerinin heyecan içinde 'balina' diye bağıştığı duyuluyor. Balinaların önce başı sonra kuyruğu görünüyor. Pencerenizde balinalar, foklar, penguenler, kuşlar, deniz buzları... Muhteşem değil mi?

13 Şubat 2020'de tanıştığımız ve sefer süresince konakladığımız Betanzos adlı gemimiz ile 62°C Güney enleminden 68°C Güney enlemine kadar kilometrelerce yol kat ettik. İlk gördüğümüz an turuncu rengi, üzerindeki helikopter ve botları, Şilili mürettebatıyla oldukça karizmatik göründü gözümüze. Üstelik benim gibi birçok kişi gemide yaşamı ilk kez deneyimleyecekti. Gemideki hemen her şey bir keşif, bir merak konusuydu.

Antarktika'ya gelmeden önce konfor beklentimiz yoktu. Kendimizi zor şartlara hazırlamıştık. Ancak zamanla evimiz haline gelen bu gemide oldukça rahat ettiğimizi söyleyebilirim. 24 kişilik sefer ekibi olarak sekiz adet kamaraya bölünmüş durumdayız. Kamaralar dört kişilik. İçinde 2 adet ranza, her kişi için birer dolap, çalışma masası, sandalye ve banyosu var. Büyük bir oda değil. Eşyalarımız da çok olunca odada hareket edecek pek fazla alan kalmıyor. Pencere kenarında uyumaya alışmış olduğumdan yatak başta bana sevimsiz görünmüştü. Ancak perdesini çekince günün her saati karanlık ve izole bir uyku alanı yarattığından zamanla fazlasıyla sevdim. Odalarda istediğiniz gibi ayarlayabildiğiniz bir adet ısıtıcı var. Dışarı çıktığımızda üşümememiz için 20°C'de tutmamız öneriliyor. Çarşaf, havlu, şampuan, sabun gibi ihtiyacımız olan bir çok şey bulunuyor. Odada bulundan iki adet lumbuz yani gemi penceresinden dışarıyı seyretmek mümkün. Ancak ilginç gelen şey odayı hiç havalandıramamamız. Çünkü pencereler açılır cinsten değil.

Gemide ikişer adet çamaşır ve kurutma makinesinin olduğu bir çamaşır odası var. Cuma ve cumartesi günleri hariç kullanımımıza açık. 24 kişi olduğumuzdan makineleri kapmaca yarışı oynuyoruz çoğu zaman. Makineler birbiri ardına nerdeyse durmadan çalışıyor. Her birimize ait mıknaatıslı numaralarımız var. Makineleri kullandığımız esnada numaramızı makinenin üzerinde bırakıyoruz.

Çamaşır odasının yanında içinde mikroskop, lam, lamel, mikropipet gibi malzemelerin olduğu ufak bir laboratuvar ortamı oluşturuldu.

Geminin salonunda televizyon, koltuk ve sandalyeler mevcut. Gemide zamanımızın çoğu salonda, toplantı odasında ya da mutfakta geçiyor. Salonun yan tarafında içinde birkaç spor ekipmanı olan küçük bir spor salonumuz var. Neredeyse her gün basit egzersizler yapmak üzere yarım saatliğine uğruyorum bu odaya. Salonun diğer yanındaki oda ise çalışma ve toplantısı olarak kullanılıyor. Toplantılar genellikle akşam yemeklerinden sonra düzenleniyor. Sefer liderinin başkanlığında gün içinde yapılan çalışmalar değerlendiriliyor ve ertesi günkü planlamalar yapılıyor.

Mutfak hepimizin aynı anda yemek yiyebileceği kadar büyük değil. Bu nedenle iki grup halinde yiyoruz. Grupların yemek saatleri ve menüdeki yemekler burada bulunan bir tahtaya yazılıyor. Kahvaltılar birinci grup için 7:00, ikinci grup için 7:30; öğle yemekleri 12:30-13:00; akşam yemekleri ise 19:00-19:30 şeklinde. Kahvaltı alışkın olduğumuz kahvaltı sofralarına hiç benzemese de, öğle ve akşam yemekleri oldukça lezzetli ve doyurucu oluyor. Aşçılar yemeklerin sunumuna da özen gösterdiğinden görüntü her daim iştah açıcı. Et ağırlıklı besleniyoruz ama az da olsa sebze ve meyve bulunuyor yemeklerde. Mürettebat İspanyolca konuşuyor, biz İngilizce. Ama iki tarafın çabasıyla anlaşmak zor olmuyor. ‘Günaydın, öğle yemeği hazır’ gibi cümleleri onlardan duymak inanılmaz eğlendiriyor bizi.

Gemiyi dört- beş katlı bir apartman gibi düşünebilirsiniz. En alt katında gemiyi çalıştıran makinelerin olduğu makine dairesi var. Burası makinelerin olduğu, yağlı bir alan. Deneyimsiz biri için oldukça tehlikeli olduğundan buraya girmemiz doğru değil. Ayrıca alt katta yüklerin saklandığı ambara da girmemiz yasak. Bir kaç defa açık bulduğum kapısından gördüğüm kadarıyla buranın oldukça karışık, soğuk, büyük ve eşyalarla dolu bir alan olduğunu söyleyebilirim. Üst katta bulunan personel odalarının ve mutfağın olduğu alana, kaptanın bulunduğu köprü üstüne de çıkışımız yasak. Alt güvertede belirlenen güvenli alana her daim çıkabilirken, üst güverteye çıkışlar akşam yemeği saati ile sınırlı. Üst güvertede hava

koşullarından etkilenmeden etrafı izleyebildiğimiz bir seyir odası var. Burası gemide en sevdiğimiz mekanlardan.

Gemide yaşam risklerle, tehlikelerle dolu. Hem İstanbul’da hem de gemideki ilk günümüzde gemide yaşam eğitimi aldık. Mürettebat ve sefer liderimizin gemi ile ilgili yaptığı açıklamalardan sonra ortaya bir dizi kurallar silsilesi çıktı:

- Yağ ve yakıt kaçaqları da olabilen güverte oldukça kaygandır. Yürürken dikkat etmek, kaydırmaz botlar ve can yelekleriyle çıkmak gerekir. Güverteye yalnız çıkmak doğru değil. Başınıza olumsuz bir durum gelirse sizi takip edebilecek, durumunuzu yetkililere bildirecek en az bir kişi daha olmalı yanınızda.
- Gemide merdiven inip çıkarken iki elle tutunmak gerek. ‘İki tutamak, bir basamak’, ‘ayak ayak el el’ ya da ‘el el ayak ayak’ şeklinde yapılmalı iniş ve çıkışlar.
- Gemi hareket halindeyken sallantılar oluşur. Sallantı esnasında düşebileceği ve yaralayıcı olabileceği göz önünde bulundurularak hiçbir eşyanın etrafta bırakılmaması gerekiyor. Gemi içindeki eşyalar ‘gemi bağı’ denilen bir yöntemle mutlaka sabitlenirler. Yani televizyon, sehpa, dolap gibi etrafta gördüğümüz bütün eşyalar sabitlenmiştir.
- Gemide çöpler insinatör yardımıyla yakılıyor. Çöpler plastik, kağıt, metal ve camlar olarak ayrıştırılarak atılmalı. Pilleri de atabileceğiniz kutular bulunuyor.
- Gemide acil durumlar yaşanabilir. Acil durumlarda geminin acil çıkış kapılarını kullanarak güvertede ‘Muster Station’ adı verilen noktaya gelinir. Burası acil durum toplanma alanıdır. Acil durumlarda immersionsuit (acil durum elbisesi), can yeleği giyilerek toplanma alanına gelinir. Toplanma alanına bulunan numaralar gemi

adamlarına aittir. Herkes numarasının üzerinde durur. Böylece kimin eksik olduğu kolaylıkla saptanır.

- Acil durumların gemideki herkese duyurulması için kullanılan anons araçları var. 'Manoverboard' anonsu birinin denize düştüğünü bildirir. Düşen kişiyi görmeniz halinde göz ve parmağınızla takip etmeniz, gözden kaçırmamaya çalışmanız gerekir. 'Abandonship' anonsu ise 'gemiyi terk edin' anlamına gelir. Bu durumda suya atlanacağı için giyebildiğiniz kadar şeyi üst üste giyerek hayatta kalma şansınızı yükseltebilirsiniz.
- YANGIN gemi için en büyük tehditlerden bir tanesidir. Koca gemi dakikalar için kül olabilir. Gemide karosen (helikopter yakıtı) gibi yanıcı maddelerin olması sebebiyle kurallara titizlikle uyulmalıdır.
- Gemideki alanların ortak yaşam alanları olduğu unutulmayarak kimseye rahatsızlık vermeyecek şekilde davranmak gerekir. Gürültü yapmamalı, etrafta eşya bırakmamalı, ortak kullanıma açık eşyaları da odanıza taşımamalısınız. Bağırma, koşma gibi ani hareketler gemide paniğe sebep olur.
- Gemi elektriğinin düzensiz olması cihazların çabuk bozulmasına, ömürlerinin kısalmasına yol açar. Gereksiz eşyalar prizde tutulmamalıdır.
- Ayrıca gemide bir takım çevre koruma önlemlerine dikkat edilmeli. Gemiyi terk ederken ve gemiye binerken botlar solüsyonlu suyla dezenfekte edilmelidir.

Yazılanlar gözünüze çok keskin görünmüş olabilir. Bir anda kurallar silsilesi içinde 'ben ne okuyorum öyle' gibi düşünceler geçmiş olabilir aklınızdan. Ancak gemideki kurallar şakaya

gelmez, kanla yazılmıştır. Yani yaşanmışlık vardır bu kuralların temelinde. Yaralanma, kaza, hatta ölüm vardır. Bu nedenle bu kurallar ihmale gelmez. Hem kendi güvenliğiniz hem de gemidekilerin güvenliği için kurallara hassasiyetle uyulması gerekir.

Gemide yaşam elbette evinizdeki kadar konforlu değil. Uykuya dalmak, sallantılara ve titreşimlere alışmak başta zor geliyor. Ancak zamanla her düzene alışıyorsunuz. Otomatik olarak uymaya başlıyorsunuz kuralların tümüne. Kurallarla dolu asık suratlı görünümünün ardında yufka yürekli, babacan bir dede gibi canlansın gözünüzde Betanzos. Çünkü işini seven, sürekli gülümseyen mürettebatıyla, birbiriyle çabuk kaynaşan sefer ekibiyle kuralların, tehlikelerin soğuyuyla değil; renklerle, meraklarla, heyecanla, coşkuyla dolu hep gemimiz.